

แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน
เฉลิมพระเกียรติ “หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้”
Educational Management Approach for Pali Buddhist Education through the
Royal Summer Novice Ordination Project: "22 Days of Awakening Curriculum"

พระครูใบฎีกาเจตพล กิตติญาโณ

Phrakhrubidikachettaphol Kitiyano

พระเอกชัย มหาบุญโญ

Phraakkachai Mahapunyo

สนุก สิงห์มาตร

Sanook Singmat

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi-Et Buddhist College

Email natwatee@gmail.com

Received: 31 January 2026; Revised: 14 February 2026; Accepted: 7 April 2026

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เฉลิมพระเกียรติ “หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้” เป็นการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล วิชาการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแนวทางการพัฒนาธรรมทายาทอย่างยั่งยืน ซึ่งมีการบูรณาการแผนงาน แผนเงิน แผนคนแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีแนวทางการจัดการศึกษา ใน 4 แนวทาง ดังนี้ 1) การปรับ มุมมอง (mindset) ให้เปิดกว้างต่อการทำงานแบบบูรณาการ เป็นการเรียนรู้ตนเอง การเรียนรู้ผู้อื่น การเรียนรู้ชุมชน การทำงานเป็นทีม และพลังกลุ่ม เพื่อเรียนรู้การวิเคราะห์ตนเอง ทำงานเป็นทีม เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ 2) การใช้พลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน) เพื่อขับเคลื่อนชุมชน ทุนชุมชน และ ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อค้นหาข้อมูล ทุนชุมชนที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกัน พร้อมทั้งเปิดกว้างการมองภาพชุมชนในอนาคต เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำแบบกัลยาณมิตรระหว่างตำบลต่าง ๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทุกภาคส่วนนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน เป็นสังคมเอื้ออาทร ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 3) การคิดเชิงยุทธศาสตร์ การเรียนรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนเบื้องต้น การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด โอกาส (SWOT Analysis) ระดมความคิดเห็นในการออกแบบชุมชนและกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทำได้ จับต้องได้ (Project Implementation) และใช้หลักการมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ 4) Km for Mk หรือการถอดบทเรียนแห่งการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลรับทราบจุดดี จุดด้อย ของการดำเนินงาน เพื่อเป็นก้าวต่อไปของการทำงาน การบริหารจัดการเพื่อความสำเร็จ พันธะสัญญาเพื่อการนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ การร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่มีความสำคัญยิ่ง โครงการนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำแบบกัลยาณมิตรระหว่างตำบลต่าง ๆ โดยมีวัด

เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทุกภาคส่วน การเกิดขึ้นของเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ควรจะได้ถูกนำไปใช้ต่อยอดขยายผลในการพัฒนาชุมชนในมิติ หรือโครงการอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม, การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ, หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้

Abstrac

Educational Management for Pali Buddhist Education through the Royal Summer Novice Ordination Project: "22 Days of Awakening Curriculum involves studying, researching, analyzing, and synthesizing relevant academic theories, research, and data to develop sustainable Dhamma heirs. This is achieved through a systematic and continuous integration of plans, finances, and human resources, based on four educational approaches: 1) Adjusting the mindset to be open to integrated work, fostering self-learning, learning about others, learning about the community, teamwork, and group power to learn self-analysis, teamwork, and strengthening relationships; 2) Utilizing the power of the community (home, temple, school, community) to drive community development, community resources, and community strengthening, identifying and jointly analyzing community resources, and broadening perspectives on the future of the community. 3) Strategic thinking, learning basic community development strategies. The project involved strengths, weaknesses, threats, opportunities, and brainstorming to design community development activities. 4) Knowledge for Management (KM for M), involved extracting lessons learned, evaluating strengths and weaknesses of the implementation, and identifying areas for future improvement. This included effective management practices for success and a commitment to implementation. Collaboration with local networks was crucial by the temple serving as a central hub connecting all sectors to expand community development in other dimensions or projects, further strengthening the community.

Keywords: Educational Management for Pali Buddhist Education, The Royal Summer Novice Ordination, 22 Days of Awakening Curriculum

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย คนไทยนับถือและยกย่องเทิดทูนพระพุทธศาสนาเป็นสรณะแห่งชีวิต วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี มีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้คนไทยสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องดีงาม เช่น ความเมตตา กรุณา ความกตัญญู กตเวที ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น เป็นสังคมเอื้ออาทร ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อย่างไรก็ตาม เมื่อโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นยุคไร้พรมแดน วัฒนธรรมทางตะวันตก

หลังไหลเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ส่งผลให้คนไทยส่วนหนึ่งหลงระเห็จ เป็นสังคมวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยมมากขึ้น เด็กเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อการพัฒนาชาติ ที่ยังขาดวุฒิภาวะ ไม่มีวิจารณญาณเพียงพอในการดำรงชีวิต เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เด็กเยาวชนเหล่านั้นมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อันเกิดจากปัญหานานาประการ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเด็กติดเกมส์ เป็นต้น มากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ เพราะขาดการกล่อมเกลา ขัดเกลาความประพฤติด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรม สถาบันพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการอบรมบ่มเพาะความดีงามทั้งทางกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมของเด็กเยาวชนเหล่านี้ให้เป็นคนดี โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการพัฒนา ให้สมกับคำว่า “ความรู้คู่คุณธรรม”

หนึ่งในแนวทางของการอบรมบ่มเพาะความดีงามทั้งทางกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมของเด็กเยาวชน คือ การเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยประกอบด้วยการศึกษาระดับชั้นตอน คือ ชั้นปริยัติ ชั้นปฏิบัติ และ ชั้นปฎิเวธ การศึกษาชั้นปริยัติเป็นการศึกษาทางทฤษฎี เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับพระพุทธวจนะและพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า ซึ่งการศึกษาของสงฆ์ในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และกฎระเบียบคำสั่งและข้อบังคับของกรรมการมหาเถรสมาคม โดยมีกรรมการมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุดของ คณะสงฆ์สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ แม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส/เจ้าสำนักศาสนศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารตามลำดับ ในปัจจุบันการศึกษาปริยัติที่คณะสงฆ์จัดให้ พระภิกษุสามเณรได้ศึกษามีอยู่ 4 ประเภท คือ 1) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม 2) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 3) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และ 4) การศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการศึกษาผู้เขียนมีความสนใจเหตุผลหลักในแนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ “หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้” การร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่มีความสำคัญยิ่ง โครงการนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำแบบกัลยาณมิตรระหว่างตำบลต่าง ๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทุกภาคส่วน การเกิดขึ้นของเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ควรจะได้ถูกนำไปใช้ต่อยอดขยายผลในการพัฒนาชุมชนในมิติหรือโครงการอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นบริบทที่นำไปสู่ความท้าทายและการทำงานเชิงรุกในพื้นที่ ผลจากการวิเคราะห์เชิงลึกจึงเป็นรากฐานในการแสวงหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจและร่วมมือนำไปใช้ต่อยอดขยายผลในการพัฒนาชุมชนในมิติ หรือโครงการอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นทำให้เกิดผลดีในด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาหลายประการ เช่น ทำให้พระสงฆ์สามเณรมีความอดสาหาในการศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น เพื่อมิให้มีความรู้ด้อยกว่า ประชาชนที่เข้ามาศึกษาธรรมวินัย และทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนาดียิ่งขึ้น

ซึ่งจะเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเผยแผ่ศาสนา (ประมวล สารพันธ์และอินธา ศิริวรรณ, 2540) การเล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐให้ความสำคัญมาตลอดตั้งแต่ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ 7 ใน อธิบายเรื่องการสอบพระปริยัติธรรม ว่า “การสอบพระปริยัติธรรม ของพระภิกษุ สามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่ง ด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นพุทธศาสนูปถัมภก” (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2559) โดยที่จุดมุ่งหมายของการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกธรรมเพื่อปลูกฝังให้ พระภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่มีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและ สามารถนำความรู้นั้นไปอบรมสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคมเกิด ความมั่นคงแห่งพระศาสนาและประเทศชาติโดย ส่วนรวมต่อไป อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า จุดอ่อนสำคัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในช่วงปี 2565-2568 ที่พบในงานวิจัยและข้อมูลทั่วไปคือ การขาดธรรมทายาท จากปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่ ขาดแคลน พระภิกษุผู้มีคุณสมบัติเป็นครูและผู้นำ ขาดบุคลากรสายสนับสนุนที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ คุณภาพการศึกษา การวัดผล หลักสูตรที่ไม่ สอดคล้อง และการขาดการสนับสนุนจากภายนอกและปัญหาเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การบริหารจัดการที่ยังต้อง ปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุคสมัย ปัญหาการจูงใจและการดำรงอยู่ ได้แก่ พระนักเรียนอาจขาดแรงจูงใจ ในการศึกษาต่อ หรือเลือกที่จะลาสิกขาไปประกอบอาชีพอื่นหลังจบการศึกษา ทำให้ขาดผู้สืบทอดในสายงาน พระธรรมวินัยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การจัดการศึกษาที่ไม่ตอบโจทย์โดยการเรียนการสอนยังเน้น การท่องจำมากกว่าการประยุกต์ใช้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่สูงนัก (เช่น คะแนน O-NET หรือ NT) เมื่อเทียบกับโรงเรียนทั่วไป ส่งผลต่อการขาดความเชื่อมั่นในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนสู่การเป็นผู้นำทาง ธรรมในอนาคต การขาดการบูรณาการ คือ การจัดการเรียนการสอนระหว่างแผนกสามัญศึกษาและแผนก ธรรม/บาลี ยังขาดความเชื่อมโยง ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นภาพรวมของการเป็นผู้นำทางศาสนา ทำให้การพัฒนา ธรรมทายาทอย่างยั่งยืนเป็นเรื่องท้าทายและเป็นปัญหาสะสมที่ซับซ้อน ซึ่งต้องมีการบูรณาการแก้ไขอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง

ภายใต้ประเด็นท้าทายของการพัฒนาธรรมทายาท ได้เกิดปรากฏการณ์สังคมที่ส่งผลต่อแนวทางการ สร้างศาสนทายาทในปีพุทธศักราช 2567 ซึ่งเป็นปีมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุ 6 รอบนักชัตร 72 พรรษา และในวันที่ 2 เมษายน เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระ กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คณะสงฆ์ภาค 10 ซึ่งประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครพนม ยโสธร มุกดาหาร และอำนาจเจริญ นำโดยพระธรรมราชานุวัตร เจ้าคณะภาค 10 สำนักในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ ทุกพระองค์ และเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนในช่วงปิดภาค การศึกษา จึงได้ร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่าย จัด “โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ” ขึ้น ซึ่งกำหนดบรรพชา ระหว่างวันที่ 2-23 เมษายน พ.ศ.2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และ ประชาชนให้เป็นคนดี ดำรงมั่นในศีลธรรม จริยธรรม สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ การดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเป็นแนวทาง สร้างศาสนทายาท ผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป โดยมีเป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมาย เชิงคุณภาพ เด็ก เยาวชน และประชาชน มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ อันก่อให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ดังคำกล่าวที่ว่า “เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระศาสนา” เป้าหมายเชิงปริมาณ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สถานศึกษาสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 10 จำนวน 6 จังหวัด คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครพนม โยโสธร มุกดาหาร อำนาจเจริญ และจังหวัดใกล้เคียง จำนวนประมาณ 5,000 คน อาทิ นักเรียนชายระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 อายุ 11-12 ปี (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2566) นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป และมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ได้แก่ 1) นำเสนอโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติแก่คณะสงฆ์ทุกจังหวัด และสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และแก่หน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 2) แต่งตั้งคณะทำงานและจัดประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนและเตรียมการ 3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพพระวิทยากร พี่เลี้ยง ในโครงการ จำนวน 4 รุ่น 4) ประชาสัมพันธ์โครงการฯ ในสถานศึกษาทุกแห่งในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครพนม โยโสธร มุกดาหาร อำนาจเจริญ โดยขอความร่วมมือจากเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สถานศึกษาเอกชน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และรับสมัครเด็กเยาวชน เข้าร่วมโครงการ 5) ดำเนินการอบรมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติทั้ง 150 หน่วยอบรม 6) วิเคราะห์ผล ประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงาน (ศูนย์ประสานงานโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ คณะสงฆ์ภาค 10 (ส่วนกลาง 6 จังหวัด) สรุปบทเรียนรายงานโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้, 2567)

กระบวนการดำเนินงานของโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติฯ

ในด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ พบว่ามีการดำเนินงานครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการแผนงาน แผนงานเงิน และแผนคน และการจัดทำหลักสูตร ดังนี้ 1) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพพระวิทยากรสู่การเป็นพระธรรมวิทยากรมืออาชีพ รองรับโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและขยายเครือข่ายพระธรรมวิทยากรในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 10 อย่างเป็นรูปธรรม ณ วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ และวัดพระธาตุพนมฯ พร้อมทั้งประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ติดตามผลการดำเนินงานทาง online รายงานผลต่อเจ้าคณะสงฆ์ภาค 10 เป็นระยะ ๆ จัดทำหนังสือถึงปลัดกระทรวงมหาดไทยและเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) จัดทำหลักสูตรบรรพชาสามเณรฯ 22 วันแห่งการตื่นรู้ มีการประชุมหารือกับมูลนิธิมหาสติปัญญานันท์ รัฐจิตรรักษาใจ (ม.ส.ป.) ภายใต้อุปถัมภ์ของพระราชสิทธิอาจารย์ วิ. (หลวงปู่ทองใบ ปัสสโร) ประธานสงฆ์วัดนาหลวง จังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับการยกร่างหลักสูตร โดยประชุมหารือทีมงาน ม.ส.ป. ผ่าน online เพื่อให้ความเห็นต่อร่างหลักสูตรระดมความคิดเห็นของเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและ พระวิทยากร ณ วัดสิงห์ท่า โยโสธร และวิพากษ์ ซึ่งโครงสร้างหลักสูตร “22 วัน แห่งการตื่นรู้” ประกอบด้วยหัวข้อ 9 ข้อ คือ (1) ความเป็นมาและความสำคัญ (2) หลักการหลักสูตร (3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (4) กลุ่มเป้าหมาย (5) เนื้อหาสาระ (6) แนวการจัดกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (7) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม (8) สื่อ แหล่งเรียนรู้ (9) การวัดและประเมินผล (มูลนิธิมหาสติปัญญานันท์ รัฐจิตรรักษาใจ (ม.ส.ป.) ภายใต้อุปถัมภ์ของพระราชสิทธิอาจารย์ วิ. (หลวงปู่ทองใบ ปัสสโร) ประธานสงฆ์วัดนาหลวง จังหวัดอุดรธานี, หลักสูตรบรรพชาสามเณร 22 วันแห่งการตื่นรู้, 2567) 3) จัดบรรพชาสามเณร โดยใช้หลักการขับเคลื่อนชุมชนด้วยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ซึ่งหลักการเรื่อง “บวร” มีที่มาจากแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร

มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 3) ได้พระราชทานแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยอาศัย 3 สถาบันหลักของสังคมไทยซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน ประกอบด้วย 1) บ คือ สถาบันครอบครัวหรือบ้าน 2) ว คือ สถาบันศาสนา หรือ วัด (ศูนย์กลางทางจิตใจในชุมชน หมายรวมถึง ศาสนสถานของศาสนาต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่) และ 3) ร คือ สถานที่ที่ให้ความรู้อย่างมีแบบแผน หรือ โรงเรียน ซึ่งเรียกโดยย่อว่า “บวร” เพื่อเป็นหลักการที่นำมาปรับใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาในระดับชุมชนและเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคมไทย เป็นการเน้นการสร้างคนดีและคนเก่ง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและสร้างความรู้คู่คุณธรรมของชุมชน เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติการพัฒนาประเทศ ซึ่งในยุคศตวรรษที่ 21 ถือได้ว่าเป็นยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้และนวัตกรรม จึงต้องเตรียมความพร้อมให้คนในการรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้เท่าทัน เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนที่ปัญหาต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปและนำเข้ามาสู่ชุมชน และสามารถนำต้นทุนของชุมชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของความเป็นชุมชนสามัคคีธรรมจำนวน 150 ศูนย์ ทั้ง 6 จังหวัด (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครพนม ยโสธร มุกดาหาร อำนาจเจริญ)

ผลการดำเนินงาน พบว่า เด็กและเยาวชนเข้าร่วมบรรพชาเป็นสามเณร จำนวน 12,000 คน เมื่อสิ้นสุดโครงการ มีสามเณรบวชต่อเป็นศาสนทายาท จำนวน 500 รูป มีพระวิทยากรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพพระวิทยากรสู่การเป็นพระธรรมวิทยากรมืออาชีพเพิ่มขึ้นจำนวนมากและมีการขยายเครือข่ายพระธรรมวิทยากรในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 10 รวมทั้งเกิดพลังชุมชน (Power Community) ที่เป็นจุดเริ่มต้นส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในตำบล อำเภอ และจังหวัดต่าง ๆ ได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำแบบจำลองมิตรระหว่างตำบลต่าง ๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทุกภาคส่วน ทั้งผู้ปกครอง ครู เด็กและเยาวชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กลุ่มอาชีพ พ่อค้าแม่ขาย จิตอาสา ส่วนราชการ รวมทั้งพระภิกษุ ได้เรียนรู้หลัก “บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน (บวรช)” เข้าใจในบทบาทของแต่ละองค์ประกอบ และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน เป็นสังคมเอื้ออาทร ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 พลังชุมชน (Power Community)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการบรรพชาสามเณรฯ ให้บรรลุเป้าหมาย พบว่า 1) มีนโยบายและการรับทราบนโยบายเจ้าคณะสงฆ์ภาค 10 พระธรรมราชานุวัตร อย่างชัดเจน โดยมีการมอบนโยบายให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งพระภิกษุและฆราวาสที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้ง กล่าวถึง วัตถุประสงค์และเป้าหมายในโครงการอบรม พระวิทยากรในโครงการบรรพชาภาคฤดูร้อน ความมีเมตตา กรุณาในพุทธศาสนิกชน ส่งเสริมการเติบโตของสติปัญญาด้วยการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบมีความหลากหลายในวิธีการและแบบปฏิบัติต่าง ๆ ในเชิงรุก สอนคุณค่าและจริยธรรมช่วยในการประสาน ความสงบให้กับจิตใจ ส่งเสริมให้มีศาสนทายาทในพุทธศาสนาที่มีคุณภาพ เป็นหัวใจของโครงการ ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน 2) มีการพัฒนาบุคลากร โดยเพิ่มศักยภาพคณะสงฆ์ภาค 10 เพื่อเป็นพระสงฆ์ศูนย์รวมจิตใจ ชุมชน สามารถทำงานด้วยกันเป็นทีม แบ่งหน้าที่และช่วยเหลือกันในการ ทำงาน เสริมสร้างความมั่นใจ ได้เปิดมุมมองใหม่ ๆ ในการเป็นพระวิทยากร 3) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านเชิงรุก ทำความเข้าใจในองค์กร การขับเคลื่อนงาน กระบวนการ บริหารจัดการ ประชุมคณะสงฆ์ สรรวจทรัพยากร บุคลากร สถานที่ อุปสรรคในการบริหารจัดการ ความโปร่งใส จัดทำโครงการ ประสานเอกสาร ประชาสัมพันธ์ ระดมทรัพยากรทุกด้าน เก็บข้อมูลตัวชี้วัด ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค สร้างบุคลากรขึ้นมาใหม่ ถ่ายทอดความรู้ พัฒนา ปรับปรุงคุณภาพทีมงาน เริ่มต้นปลูกฝัง แนวความคิดให้ทัศนะคุณประโยชน์แก่คณะสงฆ์ไทย แก่สังคมไทย 4) ถ่ายทอดความรู้ในการเขียนแผนงาน การเตรียมงานให้เป็นระบบ การพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล จัดทำแผน ยุทธศาสตร์หน่วยอบรมโดยประสานหาทุนในการจัดงาน ประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำหมู่บ้าน กำนัน อบต. ผู้ใหญ่บ้าน สรรวจอุปกรณ์ สถานที่ ปัจจัยทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อจะจัดหามาเติมเต็มโครงการ

เมื่อนำข้อมูลมาอภิปรายผล เห็นได้ว่า โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ “หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้” เป็นการดำเนินเป็นกระบวนการทำงานที่มีแบบแผน การรับทราบ รับรู้ และการเห็นถึงความตั้งใจ ความเสียสละ และความเพียรอันยิ่งใหญ่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย และความดี งามที่ธำรงรักษาสังคมไทย ใน 1 ข้อ ดังนี้ 1) ความตั้งมั่นของคณะสงฆ์ภาค 10 ทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ระดับบริหาร ระดับปฏิบัติ ตามขั้นการปกครอง ที่จะให้สถาบันพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาท หน้าที่โดยตรงในการอบรมบ่มเพาะความดีงามทั้งทางกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม ให้เด็ก เยาวชน ประชาชน เปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม อันมีบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน เป็นองค์ประกอบ ท่ามกลางโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เป็นยุคไร้พรมแดน วัฒนธรรมทางตะวันตกหลั่งไหลเข้ามา มี บทบาทในสังคมไทย เป็นสังคมวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยม ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหายา เสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มากขึ้นเป็นลำดับ 2) การมีแผนยุทธศาสตร์การทำงานที่ชัดเจน โดยมีการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์และมีกระบวนการสร้างความเข้าใจเรื่องเป้าหมายเดียวกัน การถ่ายทอดนโยบายไปสู่ การปฏิบัติ เน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง ปรับความรู้ให้ใกล้เคียงกัน รู้จัก ตนเอง รู้เขารู้เรา รู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ เพื่อร่วมกันทำงานให้ได้ผลผลิต/ผลลัพธ์ ที่ดีงาม สอดคล้องกับบริบททั้งสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของศูนย์อบรมนั้น ๆ ผ่านการจัดสัมมนาเชิง ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพพระวิทยากรสู่การเป็นพระธรรมวิทยากรมืออาชีพ รองรับโครงการบรรพชา สามเณรภาคฤดูร้อน และขยายเครือข่ายพระธรรมวิทยากรในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐ อย่างเป็น รูปธรรม 3) การอบรมสามเณรอย่างมีแบบแผน โดยจัดทำหลักสูตร 22 วันแห่งการตื่นรู้ ประกอบด้วยหัวข้อ 9 ข้อ คือ 1. ความเป็นมาและความสำคัญ 2. หลักการหลักสูตร 3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4. กลุ่มเป้าหมาย 5. เนื้อหาสาระ 6. แนวการจัดกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 7. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 8. แหล่งเรียนรู้ 9. การวัดและประเมินผล แบ่งการอบรม แบ่งเป็น 3 สัปดาห์ สัปดาห์ที่ 1 ปลูกการตื่นรู้ ปลูกฝัง

ศรัทธา ตรวจตราตน : ขั้นรู้ทำตามแบบ สัปดาห์ที่ 2 ปลุกการตื่นรู้ ปลุกฝังศรัทธา ตรวจตราตน : ขั้นปฏิบัติ ตามแบบถูกต้อง และสัปดาห์ที่ 3 ปลุกการตื่นรู้ ปลุกฝังศรัทธา ตรวจตราตน : ขั้นครองตน ครองคน ครองงาน โดยการจัดทำหลักสูตร “22 วัน แห่งการตื่นรู้” นี้ เป็นความร่วมมือของคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการบรรพชา สามเณรภาคฤดูร้อนเพื่อเฉลิมพระเกียรติ นำโดย พระธรรมราชานุวัตร เจ้าคณะภาค 10 พร้อมคณะสงฆ์ภาค 10 และมูลนิธิมหาสติปัญญานันท์ ฐิตะ รัชกาล (ม.ส.ป.) ภายใต้อุปถัมภ์ของพระราชสิทธิศาสตร์ ว. (หลวงปู่ทอง ใบ ปักสโร) ประธานสงฆ์วัดนาหลวง จังหวัดอุดรธานี ๔)การมีทีมงานที่เข้มแข็ง เสียสละ ได้แก่ คณะทำงาน ขับเคลื่อนส่วนกลาง โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ คณะสงฆ์ภาค 10 ที่ได้รับการ แต่งตั้งจากเจ้าคณะภาค 10 เป็นทีมงานขับเคลื่อนส่วนกลาง ทำหน้าที่ประสานแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนโครงการฯ พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้การ ขับเคลื่อนของหน่วยอบรมในคณะสงฆ์ภาค 10 เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวบรวมข้อมูล สนับสนุนวิชาการ ประเมินผล โดยมีแกนนำหลักและมีการประชุมหารือกันอยู่เป็นเนืองนิจเพื่อให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการตื่นตัวและการลงมือปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่องอย่างเข้มแข็งของคณะสงฆ์ภาค 10 ในแต่ละวัด ศูนย์อบรม ตำบล อำเภอ ในพื้นที่ 6 จังหวัด 5) การมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนทุกภาคส่วนที่ตั้งใจรักษาและ เผยแผ่พระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาประจำชาติไทยที่คนไทยนับถือและยกย่องเทิดทูนพระพุทธศาสนาเป็น สรรณะแห่งชีวิต นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องดีงาม เป็นสังคมเอื้ออาทร ทำ ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งหลายท่าน หลายหน่วยงาน หลายองค์กรได้เข้ามาช่วยเหลือ อุปถัมภ์ อนุเคราะห์ เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังความคิด ทำให้โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ คณะสงฆ์ภาค 10 บรรลุผลไปอย่างลุล่วงด้วยดี

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เฉลิมพระเกียรติ “หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้” ผ่านวงล้อขับเคลื่อน 4 ทิศ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

หัวใจของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยเน้นกระบวนการระเบิดจากข้างในผ่านกลไกทางสังคมและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ผมขอสรุปและเรียบเรียงประเด็นสำคัญเพื่อความชัดเจน ดังนี้

1. การปรับ Mindset และการเรียนรู้ (Self & Team Mastery) การเริ่มต้นที่ "คน" คือจุดที่สำคัญที่สุด การเปิดใจทำงานแบบบูรณาการไม่ใช่แค่การทำงานร่วมกัน แต่คือการเข้าใจความต่าง

- เรียนรู้ 3 ระดับ: เริ่มจากเข้าใจตนเอง (Self-analysis) → เข้าใจผู้อื่น/ทีม (Empathy & Teamwork) → เข้าใจบริบทชุมชน (Community Context)

- เป้าหมาย: เพื่อสร้าง "ปฏิสัมพันธ์" ที่แน่นแฟ้น และเปลี่ยนจากการทำงานแบบตัวใครตัวมัน มาเป็นพลังกลุ่มที่มีทิศทางเดียวกัน

2. พลัง "บวรช." เป็นกลไกขับเคลื่อนทางสังคมการใช้ทุนทางวัฒนธรรมและสถาบันหลักเป็นตัวเชื่อมโยง (Platform)

- บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน (บวรช.): ใช้ "วัด" เป็นศูนย์กลาง (Hub) ในการประสานประโยชน์และเชื่อมโยงคนทุกกลุ่ม ตั้งแต่เด็ก เยาวชน ไปจนถึงข้าราชการและกลุ่มอาชีพ

- การทำงานแบบกัลยาณมิตร: เน้นความเอื้ออาทรและสันติสุข มากกว่าการสั่งการตามสายบังคับบัญชา เพื่อค้นหา "ทุนชุมชน" ที่แท้จริง

3. การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Thinking) เพื่อให้การพัฒนา "จับต้องได้" และ "ทำจริงได้" จึงต้องมีเครื่องมือที่แม่นยำ SWOT Analysis: วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เพื่อไม่ให้วางแผนแบบเพ้อฝัน Project Implementation: เน้นการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง (Practicality) และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

4. KM for MK : การจัดการความรู้สู่ความสำเร็จ การถอดบทเรียน (AAR - After Action Review) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง

- ถอดบทเรียน: ค้นหาจุดดีเพื่อรักษาไว้ และจุดด้อยเพื่อแก้ไข (ไม่ให้ผิดซ้ำ)

- พันธะสัญญา (Commitment): การสร้างข้อตกลงร่วมกันที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงแค่เข้าอบรมแล้วจบไป การต่อยอดและขยายผลของโครงการนี้เป็นการสร้างเครือข่ายชุมชนก็จะสามารถจัดการตัวเองได้ทันที

สรุป

จากการศึกษาวิจัย ค้นคว้าข้อมูล ดังกล่าว ข้างต้น นำมาสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เฉลิมพระเกียรติ “หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้” ใน 4 แนวทาง ดังนี้ 1) การปรับ mindset ให้เปิดกว้างต่อการทำงานแบบบูรณาการ เป็นการเรียนรู้ตนเอง การเรียนรู้ผู้อื่น การเรียนรู้ชุมชน การทำงานเป็นทีม และพลังกลุ่ม เพื่อเรียนรู้การวิเคราะห์ตนเอง ทำงานเป็นทีม เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ 2) การใช้พลังบวรช (บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน) เพื่อขับเคลื่อนชุมชน ทุนชุมชน และชุมชนเข้มแข็ง เพื่อค้นหาข้อมูลทุนชุมชนที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกัน พร้อมทั้งเปิดกว้างการมองภาพชุมชนในอนาคต เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำแบบกัลยาณมิตรระหว่างตำบลต่าง ๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทุกภาคส่วน ทั้งผู้ปกครอง ครู เด็กและเยาวชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กลุ่มอาชีพ พ่อค้าแม่ขาย จิตอาสาส่วนราชการ รวมทั้งพระภิกษุ ได้เรียนรู้หลัก “บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน (บวรช)” เข้าใจในบทบาทของแต่ละองค์ประกอบ และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนเป็นสังคมเอื้ออาทร ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 3) การคิดเชิงยุทธศาสตร์ การเรียนรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ชุมชนเบื้องต้น การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด โอกาส (SWOT Analysis) ระดมความคิดเห็นในการออกแบบชุมชนและกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทำได้ จับต้องได้ (Project Implementation) และใช้หลักการมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ 4) Km for Mk ถอดบทเรียนแห่งการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลรับทราบจุดดี จุดด้อย ของการดำเนินงาน เพื่อเป็นก้าวต่อไปของการทำงาน การบริหารจัดการเพื่อความสำเร็จ พันธะสัญญาเพื่อการนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ การร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่ง โครงการนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำแบบกัลยาณมิตรระหว่างตำบลต่าง ๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทุกภาคส่วน การเกิดขึ้นของเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ควรจะได้ถูกนำไปใช้ต่อยอดขยายผลในการพัฒนาชุมชนในมิติ หรือโครงการอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นริสา พิชัยวระดม. (2561). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา. คณะบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- มูลนิธิมหาสติปัญญาน ฐิติจิตรักษาใจ (ม.ส.ป.) ภายใต้อุปถัมภ์ของพระราชสิทธิศาสตร์ วิ. (หลวงปู่ทองใบ ปภัสสโร) ประธานสงฆ์วัดนาหลวง จังหวัดอุดรธานี. (2567). หลักสูตรบรรพชาสามเณร 22 วันแห่งการตื่นรู้.
- ศูนย์ประสานงานโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ คณะสงฆ์ภาค 10 (ส่วนกลาง 6 จังหวัด). (2567). สรุปบทเรียนรายงานโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเฉลิมพระเกียรติ หลักสูตร 22 วัน แห่งการตื่นรู้.
- สนธยา พลศรี. (2553). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานจังหวัดยโสธร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2567). แผนพัฒนาจังหวัดยโสธร (พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับทบทวน. ยโสธร: สำนักงานจังหวัดยโสธร.
- สำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (2559). ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร. กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- เอกชัย บุญยาภิธาน. (2553). คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.